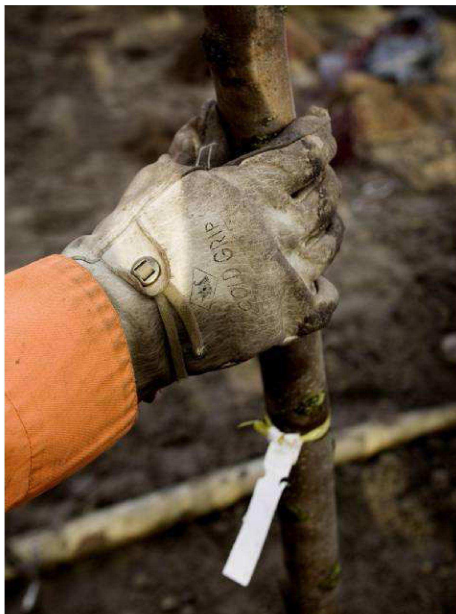

Integraal Beleidskader Beheer Openbare Ruimte

Auteur: Margo ter Bekke

Afdeling: Beheer & Onderhoud

Versienummer: 1.0

Datum: 11 september 2012

Corsanummer: T12.02855

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
1.1	Aanleiding	3
1.2	Doel	4
1.3	Positionering in beheerplancycclus	4
1.4	Opzet beleidsvisie	5
2	Visie en speerpunten voor beheer openbare ruimte	6
2.1	Missie gemeente Lansingerland	6
2.2	Visie beheer openbare ruimte	6
2.3	Vijf speerpunten	7
3	Unieke kwaliteiten waarborgen door differentiatie	8
3.1	Relevantie speerpunt	8
3.2	Ambitie	9
4	Groeien naar Parkstad en vrijetijdsgemeente	11
4.1	Relevantie speerpunt	11
4.2	Ambitie	11
5	Regie nemen in de openbare ruimte	13
5.1	Relevantie speerpunt	13
5.2	Ambitie	13
6	De openbare ruimte als harmonieus geheel	15
6.1	Relevantie speerpunt	15
6.2	Ambitie	15
7	Kaders voor burgerparticipatie	17
7.1	Relevantie speerpunt	17
7.2	Ambitie	17
8	Uitvoering beleidskader	19
8.1	Financiële consequenties beleidskader	19
8.2	Vertaling beleidskader naar uitvoering	19
	Bijlage 1. Relatie met bestaande beleidskaders	20

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Lansingerland geeft met dit Integraal Beleidskader Beheer Openbare Ruimte (IBBOR) een lange termijn perspectief op het beheer van de openbare ruimte: de grote lijnen waarlangs we de komende tien jaar het beheer van de openbare ruimte verder ontwikkelen, vertaald naar relevantie en ambities. De aanleiding voor het beleidskader ligt bij de vaststelling van de vorige beheerplannen (2010): toen moesten voor deze beheerplannen uitgangspunten, zoals onderhoudsbeeldkwaliteit B, worden bepaald zonder paraplu/overkoepelend beleid of een integrale afweging. Daarna bleef de vraag naar de argumentatie en de afweging hiervoor. Met dit beleidskader geven we de argumentatie en afweging vooraf aan de te actualiseren beheerplannen.

Eind 2012 worden de nieuwe geactualiseerde beheerplannen voorgelegd ter bestuurlijke besluitvorming. Dit Integraal Beleidskader is hieraan voorafgaand en parallel ontwikkeld, zodat de strategische uitgangspunten uit dit beleidskader richtinggevend zijn voor de beheerplannen. Dit gaat o.a. over de differentiatie van de onderhoudsbeeldkwaliteit, de integrale aanpak tussen beheerplannen, en de mogelijkheden voor burgerparticipatie bij investeringen. De ambities uit dit beleidskader zijn in een iteratief proces aangepast op de benodigde en beschikbare budgetten van de beheerplannen. Dat maakt dit beleidskader financieel haalbaar.

Lansingerland heeft eerder met de Toekomstvisie 2040 en de Structuurvisie 2025 een missie en richting verwoord waar de gemeente zich naar toe ontwikkelt. Daarin is gekozen verder te groeien naar Lansingerland Parkstad en Vrijetijdsgemeente op regionale schaal. Dit beleidskader is een vertaling van de gemeentelijke missie. Daarmee verzekeren we ons dat ook het beheer van de openbare ruimte in lijn is met en een bijdrage levert aan de gemeentelijke strategie.

Deze gemeente heeft nog een grote opgave voor de realisatie van VINEX-woonwijken en bedrijventerreinen. Een aantal hiervan is nog in ontwikkeling of staat in de planning om ontwikkeld te worden. Centrumontwikkeling is actueel in de kernen van Bleiswijk, Bergschenhoek en Berkel en Rodenrijs. Daarnaast is de openbare ruimte in een aantal woonwijken uit de jaren '70 en '80 toe aan reconstructie. Al deze komende veranderingen vragen om een beleidskader op (het beheer van) de openbare ruimte, zodat bij aanpak de nieuwe openbare ruimte weer mee kan voor de komende 40 jaar.

Grofweg de cijfers:

Oppervlak Lansingerland = 56,5 km².

60 % is agrarisch en glastuinbouw.

17 % is openbare ruimte, hiervan is:

- 55% in eigen beheer (5,3 km²)
- 45% in beheer van derden (voornamelijk Recreatieschap)).
- Het areaal groeit vanwege verschillende woningbouw, bedrijventerrein- en recreatie-uitbreidingen.

Gemeente beheert anno 2012:

- 2,5 miljoen m² verharding = retour Lansingerland-Brussel
- 0,5 miljoen m² water = 100 voetbalvelden
- 2,1 miljoen m² groen = 420 voetbalvelden
- 16.000 bomen, oftewel 0,8 boom per huishouden
- 150 speelplaatsen
- 400 bruggen

1.2 Doel

De gemeente wil met het beleidskader het volgende bereiken:

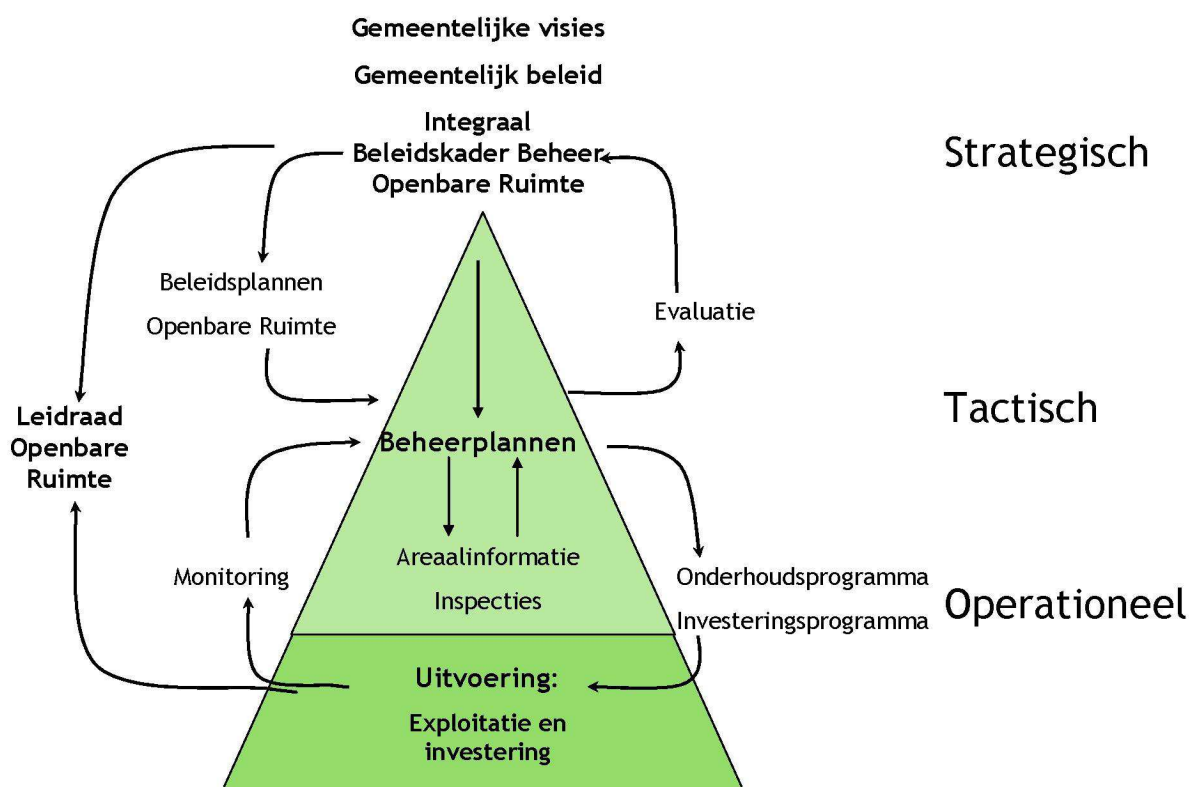
- losse beleidsmatige activiteiten bundelen in een logisch geheel;
- een lange termijn visie formuleren voor effectiviteit en efficiency in het beheer;
- de eerste participatie-ervaringen bij integrale renovaties, zoals de Oranjebuurt, verwerken in afspraken voor nieuwe burgerparticipatietrajecten;
- helderheid over verwachtingen bij bestuur en politiek ten aanzien van het beheer.

Met de bestuurlijke vaststelling van dit Beleidskader dient dit als basis voor de actualisatie van de beheerplannen en de binnenkort op te stellen Leidraad Inrichting Openbare Ruimte (LIOR).

1.3 Positionering in beheerplancycclus

De gemeente hanteert een beheerplancycclus met daarin drie niveaus:

- Strategisch niveau: het Integraal Beleidskader beheer openbare ruimte, met een horizon van tien jaar, na acht jaar te evalueren om na te gaan of alle speerpunten zijn opgepakt, ambities zijn bereikt en of er nog speerpunten wegvallen of bij moeten worden geformuleerd.
- Tactisch niveau: de beheerplannen, met een horizon van vier jaar, op het eind te evalueren om na te gaan of de gestelde kwaliteitsambities en het technische uitvoeringsprogramma van de lopende beheerplannen zijn bereikt.
- Operationeel niveau: de te plegen investeringen en exploitatie in de openbare ruimte met een horizon van één jaar, jaarlijks te monitoren om na te gaan of de middelen nog aansluiten bij het lopende beheerplan en de uitvoering volgens de planning uit de beheerplannen verloopt.

De Toekomstvisie 2040, de Structuurvisie 2025, het Coalitieakkoord en de Nota Cultuurhistorie Plus zijn de kaders voor het beleidskader. Ook het gemeentelijk beleid, op gebied van veiligheid, wonen, recreatie, verkeersmobiliteit en water, werkt door in dit beleidskader. Dit Beleidskader Beheer Openbare Ruimte is het kader voor nieuwe beleidsplannen voor de openbare ruimte, zoals een groenstructuurplan, het hondenbeleid, beleid voor de openbare wegen en de openbare verlichting.

In de op te stellen Leidraad Inrichting Openbare Ruimte (LIOR), ook wel Kwaliteitshandboek Openbare Ruimte genoemd, worden alle technische kwaliteitseisen en randvoorwaarden voor de aanleg van nieuwe openbare ruimte en herontwikkeling van het bestaande gebied geformuleerd. Daarmee wordt de LIOR een belangrijk kader voor *de ontwikkeling* van de openbare ruimte. Omdat de LIOR gericht is op de ontwikkeling van de openbare ruimte (niet het beheer), en niet periodiek wordt geactualiseerd, maakt het geen deel uit van de beheerplancycclus.

1.4 Opzet beleidsvisie

Dit beleidskader is een politiek beslisdocument en geeft in de grote lijnen de ontwikkelingsrichtingen voor de praktijk. Daarom zijn de LIOR en de actualisatie van de beheerplannen noodzakelijke vervolgstappen.

In hoofdstuk 2 werken we de visie voor het beheer van de openbare ruimte uit, vertaald in vijf speerpunten voor het beheer. In hoofdstukken 3 t/m 7 leggen we per speerpunt de relevantie en de ambities neer. In hoofdstuk 8 staan de financiële consequenties uitgewerkt.

2 Visie en speerpunten voor beheer openbare ruimte

2.1 Missie gemeente Lansingerland

"Lansingerland is de resultante van het samengaan van een drietal gemeenten. Daardoor ontstaat een interessante mix van stedelijke en landelijke kwaliteiten: een aantrekkelijke locatie om te wonen, te werken, te recreëren, te leven.

Lansingerland wil op basis van eigen visie en kracht en door een actief en assertief beleid, dat sturing en richting zal geven aan de groei, de unieke kwaliteiten van Lansingerland waarborgen. Kernwaarden daarbij zijn:

- Een aantrekkelijke mix van kwaliteiten
- Daadkrachtig
- Zelfverzekerd
- Opereren vanuit eigen visie op de toekomst."

Bij deze missie uit de Toekomstvisie 2040 is de wens uitgesproken te groeien naar Parkstad en vrijetijdsgemeente op regionale schaal.

2.2 Visie beheer openbare ruimte

Bij de definitie van de openbare ruimte in dit beleidskader maken we onderscheid tussen de *publieke ruimte* (ruimte voor iedereen toegankelijk en in het beheer bij verschillende partijen, waaronder de gemeente) en de *openbare ruimte* (ruimte voor iedereen toegankelijk en in het beheer en eigendom van de gemeente). Dit beleidskader gaat over de *openbare ruimte*.

De openbare ruimte is de publieke verblijfs- en ontmoetingsplek en bepaalt de leef- en werkomgeving van bewoners/ondernemers/medewerkers/bezoekers in Lansingerland. Het draagt bij aan de algemene gezondheid, sociale veiligheid, vastgoedontwikkeling en de economische positie van een gebied.

De openbare ruimte is het totaal aan wegen, groen, bebording/belijning/straatmeubilair (BBS), speelvoorzieningen, openbare verlichting, stof- en onkruidbestrijding, civiele kunstwerken, water, monumenten/openbare kunst en voor zover de afvalcontainers zichtbaar zijn, de huishoudelijke afvalinzameling. Omdat de gemeentelijke riolering, kabels en leidingen boven de grond niet waarneembaar zijn, vallen deze buiten de definitie van de openbare ruimte.

Het beheer van de openbare ruimte bestaat uit het (na oplevering) in gebruik nemen van nieuwe openbare ruimte, regulier en klein/groot onderhoud van bestaand gebied en de herontwikkeling van bestaand gebied.

De visie voor het beheer van de openbare ruimte, in lijn met de gemeentelijke missie, luidt:

Lansingerland wil een veilige, aantrekkelijke en gevarieerde openbare ruimte die beheerbaar en betaalbaar is op termijn, waarin de unieke kwaliteiten van Lansingerland en de groei naar Parkstad en vrijetijdsgemeente op regionale schaal worden gewaarborgd. De gemeente neemt actief regie en maakt, in contact met belanghebbenden, de openbare ruimte in de wijken tot een harmonieus geheel.

2.3 Vijf speerpunten

Deze visie valt uiteen in vijf strategische speerpunten:

1. Unieke kwaliteiten waarborgen door differentiatie in onderhoudsbeeldkwaliteit
2. Groeien naar Parkstad en vrijetijdsgemeente op regionale schaal
3. Regie nemen in de openbare ruimte
4. De openbare ruimte maken tot een harmonieus geheel
5. Kaders voor (burger)participatie

In de volgende hoofdstukken werken we deze speerpunten één voor één uit in relevantie, ambitie en financiële consequenties.

3 Unieke kwaliteiten waarborgen door differentiatie

3.1 Relevantie speerpunt

Lansingerland heeft met de vaststelling van de beheerplannen 2009-2012 gekozen voor één meetbaar kwaliteitsdoel voor de hele openbare ruimte: onderhoudsbeeldkwaliteit B volgens de CROW-normen. Met kwaliteit B wordt Lansingerland *functioneel* onderhouden, wat betekent dat de openbare ruimte veilig is, maar dat er wel sprake kan zijn van enige schade, lichte verontreiniging, zichtbare reparaties en licht comfortverlies.

Inmiddels hebben we de volgende ervaringen met onderhoudsbeeldkwaliteit B:

- Lansingerland heeft nu een schone, hele en veilige openbare ruimte die, bij continuïteit op B-niveau, ook beheerbaar en betaalbaar is op de lange termijn. Op wegen is afgelopen jaren ingelopen op achterstanden. Hier blijft wel investering nodig om te voorkomen dat de achterstand weer oploopt. Door het benodigde onderhoud op tijd te plegen, treedt geen onherstelbaar kwaliteitsverlies op. De inspecties, eind 2011 uitgevoerd, bevestigen dit beeld.
- Bewoners en bedrijven verwachten toch vaak meer (zoals blijkt uit de Leefbaarheidsmonitor LEMON 2011), maar begrijpen bij uitleg van de gemeente wat B-niveau inhoudt en waarom de raad dit zo heeft besloten. (Praten over) mogelijke verlaging van de onderhoudsbeeldkwaliteit ligt gevoelig, en zorgt voor weerstand.
- De inspanningen voor woonwijken, dorpscentra, bedrijvenparken en het buitengebied variëren per gebied: een gazon wordt vaker gemaaid dan een berm langs de weg, terwijl beide op beeldkwaliteit B staan. Hetzelfde geldt ook voor stof- en onkruidbestrijding op een klinker- versus een asfaltweg.
- Kwaliteit B wordt als niet voldoende ervaren in de centrale verblijfsgebieden van de gemeente, zoals de dorpscentra, de stations en de (centrale plekken in de) grote parken. Zwerfvuil en hondenpoep blijken hier het beeld nadelig te beïnvloeden.

In 2010 heeft de politiek geopperd te differentiëren in onderhoudskwaliteit, en dit komt overeen met de ervaring van de afgelopen jaren: investering in extra onderhoudsbeeldkwaliteit in de drukbezochte verblijfsgebieden (de unieke kwaliteiten) heeft direct positieve invloed op de beleving en de aantrekkelijkheid van deze gebieden.

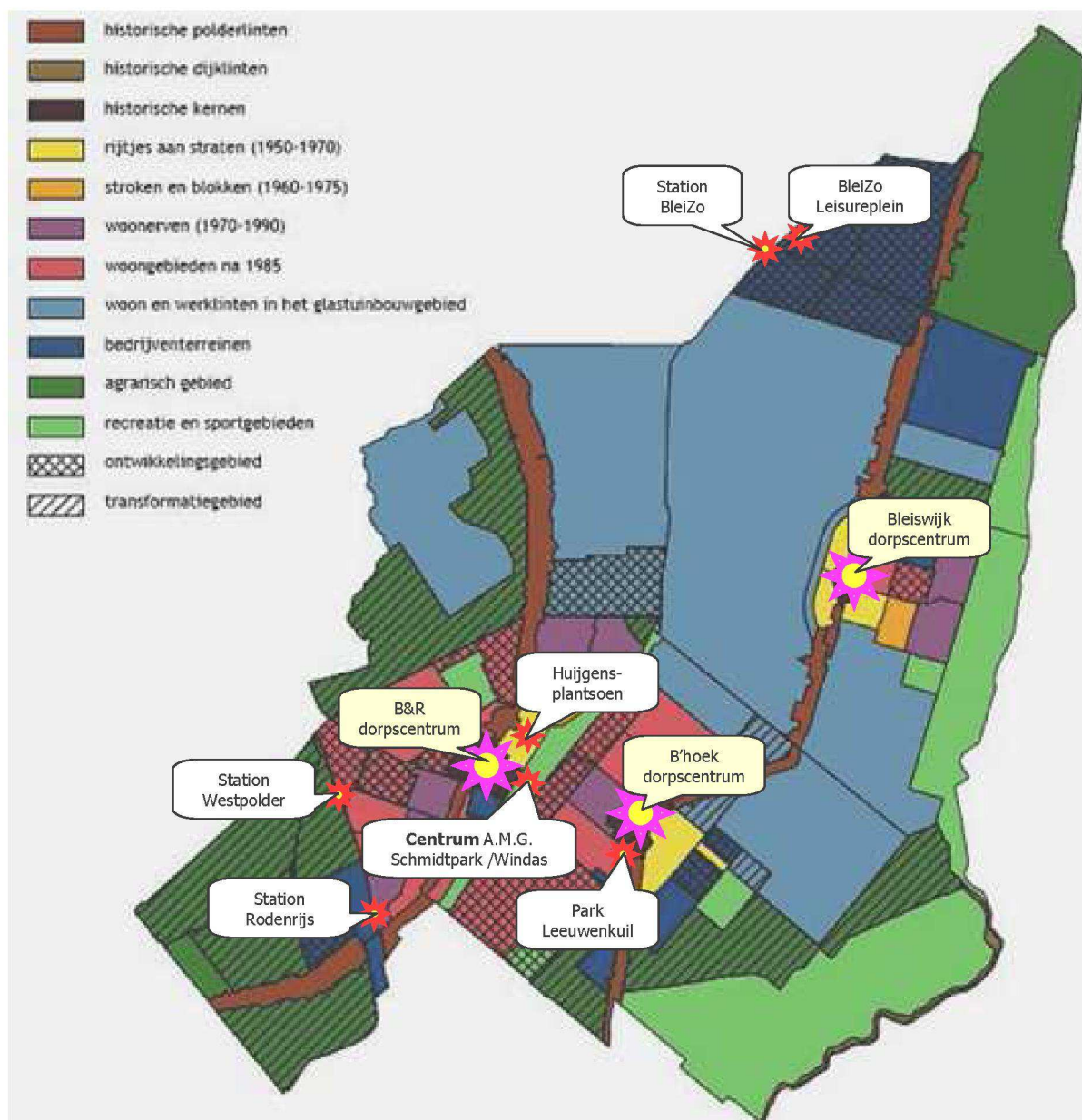
Extra kwaliteit is met beperkte middelen te behalen, door extra inzet op *schoon* door vaker zwerfvuil, hondenpoep te verwijderen en de straat te vegen en extra inzet op *heel* door het straatmeubilair, de openbare verlichting en de bebording in de deze gebieden op A-niveau te onderhouden. In hoeverre dit uitgevoerd kan worden, is afhankelijk van de beschikbare budgetten.

3.2 Ambitie

De ambitie is voor heel Lansingerland een basiskwaliteit B te handhaven en op beperkte top-locaties (dorpscentra, stations, parken) te komen tot een hogere kwaliteit. In hoeverre deze ambities mogelijk zijn, hangt af van de financiële mogelijkheden.

Voor de komende tien jaar hebben we op gebied van differentiatie van de onderhoudsbeeldkwaliteit vier ambities:

1. Basiskwaliteit B handhaven, zodat de gemeente kiest voor continuïteit in onderhoud en zo het totaal een veilige, aantrekkelijke en gevarieerde openbare ruimte blijft, die ook in de toekomst beheerbaar en betaalbaar blijft. In de situatie dat er minder financiële middelen beschikbaar zijn, is het advies eerder te kijken naar een meer sobere inrichting die op beeldkwaliteitsniveau B wordt onderhouden in plaats van verlaging van de basiskwaliteit.
2. Met minimale middelen extra kwaliteit behalen, in de bijzondere gebieden van Lansingerland (zoals weergegeven op onderstaande kaart). Het totaalgebied van deze plekken is op de kaart beperkt tot het winkelgebied in de dorpscentra en kernpunten zoals de stations en de *centrale plekken* in bijzondere parken. Hier kunnen we met extra inzet op zwerfvuil, straatvegen en hondenpoep, extra kwaliteit behalen. Daarnaast kan ervoor gekozen worden hier het straatmeubilair, de openbare verlichting en de bebording op een hoger kwaliteitsniveau te houden. Omliggende gemeenten zoals Rotterdam, Zoetermeer en Pijnacker-Nootdorp hebben afgelopen jaren bezuinigd op het beheer, maar handhaven voor de winkelgebieden/drukbezochte gebieden een hogere kwaliteitseis. In de geactualiseerde beheerplannen voor de komende vier jaar zijn hier geen middelen voor toegekend. Mogelijkheid is wel extra inzet op zwerfvuil en hondenpoep te doen; deze uitgaven vallen buiten de geactualiseerde beheerplannen.
3. Investeren in renovatie en nieuwe aanleg zodanig dat dit met onderhoudsniveau B een lange levensduur heeft en de beheerkosten voor de toekomst beperkt zijn. Het is bijvoorbeeld voor groen relevant hoeveel ruimte onkruid krijgt om te groeien, hetzelfde is dit op de wegen etc. Bij bruggen is bijvoorbeeld van belang dat deze onderhoudsarm worden gebouwd. Bij verlichting kan bij nieuwe aanleg de afweging voor Led positief uitvallen. Met dit punt moet deze afweging vooraf (bij ontwerp en aanleg) reeds worden gemaakt.
4. Onderhoudsbeeldkwaliteit relateren aan de beleving van de openbare ruimte, met twee doelen:
 - Met bewoners/ondernemers communiceren: waar mogen ze wat van de gemeente verwachten, en hoe kunnen ze daar zelf ook aan bijdragen? Dit is vooral het geval bij de renovatieprojecten.
 - Nagaan of het beheer van de openbare ruimte leidt tot een verbetering van de beleving in de gemeente (zoals tot nu toe om de drie jaar gemeten in het Leefbaarheidsonderzoek LEMON). Daarnaast is het mogelijk schouw- en belevingsresultaten te combineren, een burgerpanel op te richten en zo op verschillende manieren de beleving te monitoren.

= Dorpscentra

= Overige centrale verblijfgebieden, zoals de stationomgevingen, het centrum van BleiZo en (centrale plekken) in parken

Figuur 1 Bijzondere plekken waar volgens ambitie extra geïnvesteerd wordt in onderhoudsbeeldkwaliteit

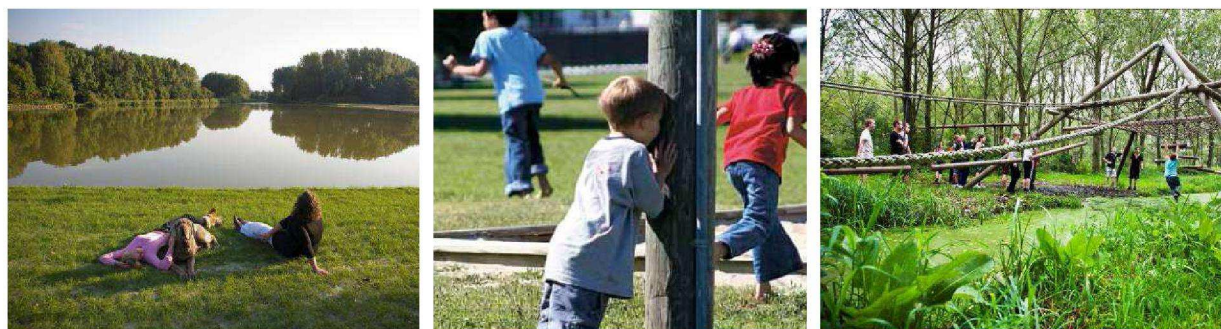
4 Groeien naar Parkstad en vrijetijdsgemeente

4.1 Relevantie speerpunt

In de toekomstvisie 2040 en de structuurvisie 2025 is gekozen voor Lansingerland als een Parkstad in wording (groene woonstad) en een vrijetijdsgemeente met een regionale functie. Deze keuze betekent het volgende voor delen van Lansingerland:

- "Lansingerland is omgeven door groengebieden, die tot 2025 verder worden ontwikkeld (Groenzoom, Vlinderstrik en andere gebieden). Deze groene schil biedt inwoners in het zuidelijke deel van de Randstad volop recreatiemogelijkheden. Centraal in de gemeente ontstaat het Annie M.G. Schmidtpark. Een stadspark met speel- en ontspanningsmogelijkheden voor de inwoners van de gemeente"(uit de Toekomstvisie 2040).
- "De woonwijken gaan vergroenen. Er komt meer openbaar groen en onbestemde groene ruimte in de wijken." ... "Meer groen in de wijk kan alleen gerealiseerd worden waar herontwikkeld wordt, of daar waar een woonwijk nog tot ontwikkeling moet worden gebracht". (uit de Toekomstvisie 2040).
- De landschappelijke kwaliteiten zijn in de structuurvisie benoemd als structuurlijnen van de Rotte, de dorpslinten en de landscheiding, de binnen en buiten de dorpen gelegen kaden en dijken en de herkenbaarheid van de oude dorpslinten met kleine dorpskernen (uit de Structuurvisie 2025). De gemeente zet in op de herkenbaarheid van de polder- en dijklinten.
- "De recreatiegebieden zijn goed ontsloten: De gebruikers van deze gebieden moeten op een eenvoudige wijze hier naartoe kunnen reizen. Er worden voldoende parkeermogelijkheden aangelegd. De fietsverbindingen krijgen een hoge kwaliteit waardoor het recreëren al start als men de tocht naar de groengebieden aanvangt. De groengebieden worden onderling verbonden door fietspaden. Er worden wandelroutes aangelegd, waarmee de groengebieden een goede aansluiting krijgen op het lange-afstand-wandelnetwerk." (uit de Toekomstvisie 2040).

Deze keuzes zijn vooral richtinggevend voor de ontwikkeling van nieuwe gebieden, maar hebben ook hun weerslag op beheer en uit te voeren (groen)renovaties van de openbare ruimte.

4.2 Ambitie

Lansingerland Parkstad betekent voor het beheer van de openbare ruimte nadrukkelijker aandacht voor het groen in de wijken: robuuste groenstructuren op buurtniveau en een goed cyclisch onderhoud, zoals het snoeien en maaien.

We hebben bij de groei naar Parkstad en vrijetijdsgemeente op regionale schaal de volgende vier ambities:

1. Groenvisies per wijk en een groenstructuurplan voor de totale gemeente opstellen. Het groenstructuurplan maakt uiteindelijk deel uit van een integraal plan (waarin ook de wegenstructuur, openbare verlichting etc. zijn meegenomen). Groenvisies per wijk zijn essentieel voordat grote groenrenovaties in de wijk worden opgepakt, omdat dan de groenstructuur waar nodig wordt uitgebreid en versterkt. De eerste groenvisie voor een wijk is in 2011 opgesteld.
2. Bij grote renovaties in woonwijken de ruimte 'ontsnipperen'. Bij de grote renovaties waarbij riolering, wegen, parkeerplaatsen en het groen ineen worden aangepakt, zijn er mogelijkheden de ruimte beter in te richten op het huidige en toekomstig gebruik. Door groen- en parkeerstroken meer aan te sluiten per functie ontstaat meer functionele ruimte, en wordt de ruimte als het ware 'ontsnipperd'.
3. Adviesrol bij de grote groenontwikkelingen in de planfase over praktische haalbaarheid en beheerbaarheid van deze groengebieden in de toekomst.
4. Ambtelijke samenwerking met het recreatieschap over beheer. Het beheer van de grote groengebieden zoals het Hoge en Lage Bergse Bos ligt bij Recreatieschap Rottemeren. De gemeente is deelnemer van het Recreatieschap (de wethouder is lid van de AB en DB). Toch zijn de gebieden niet uit het zicht: de gemeente ontvangt meldingen, draagt financieel bij en er zijn plannen meer gebieden in beheer te geven aan het Recreatieschap. Dit vraagt een grotere ambtelijke afstemming/samenwerking voor het beheer en onderhoud van deze groengebieden, waarbij de uiteindelijke verantwoordelijk bij het recreatieschap blijft.

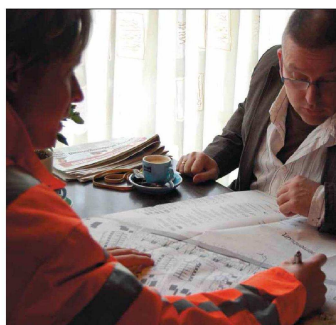
5 Regie nemen in de openbare ruimte

5.1 Relevantie speerpunt

Bij dit speerpunt gaat het er om dat de gemeente in de openbare ruimte in control is, een leidende rol neemt, kaders bepaalt, grip houdt op nieuwe ontwikkelingen en stuurt in de vele claims die op de openbare ruimte worden gelegd.

Regie nemen heeft een positieve invloed op (de beleving van) de openbare ruimte, zonder dat dit extra geld kost:

- Door vooraf helderheid over verwachtingen te geven, kunnen burgers en ondernemers ons hier ook beter op beoordelen.
- Door te weten wat er speelt, kunnen we eerder bijsturen/communiceren en worden meldingen over de openbare ruimte voorkomen of sneller opgelost.
- Door een lange termijn perspectief ontstaat er duidelijkheid over de opgave, en prioriteren we in het takenpakket van de gemeente aan de hand van genomen (raads)besluiten (wat doen we nu, en wat kan later?). Zo wordt eerder duidelijk dat een wijkvisie voor een bepaald gebied nu moet worden opgesteld, omdat daar in 2014-2015 gestart wordt met de voorbereiding van een renovatie. Daar moeten we dus in 2013 capaciteit voor vrij maken.
- Door te sturen ontstaat er duidelijkheid over hoe Lansingerland haar openbare ruimte inricht, ziet en beheert: niet alleen de onderhoudsbeeldkwaliteit is belangrijk, maar ook de mogelijkheden voor derden om hier gebruik van te maken en hierop samen te werken. Daarnaast kan zo meer gestuurd worden op doelstellingen op duurzaam beheer (onderhoudsarm of beperking in de kosten voor het nieuwe beheer).

5.2 Ambitie

Bij regie nemen gaat het om het verzilveren van kansen voor kwaliteitsverbetering. Door te weten wat speelt en door in te spelen op andermans initiatieven ontstaan meer mogelijkheden voor samenwerking.

Voor de komende tien jaar hebben we de volgende vier ambities als het gaat om regie in de openbare ruimte:

1. Focus op lange termijn perspectief, op programmadoelstellingen zodat we de leidende rol in de openbare ruimte innemen. We geven helderheid over doelstellingen voor de komende jaren, en kunnen daarmee ook inspelen op verwachtingen van burgers en ondernemers, met het doel dat dit leidt tot betere beleving (als burgers weten wat te verwachten, is het makkelijker terugkoppelen of het voldoet). De beheerplannen geven doorkijk naar de komende vier jaar en zijn verkennend naar

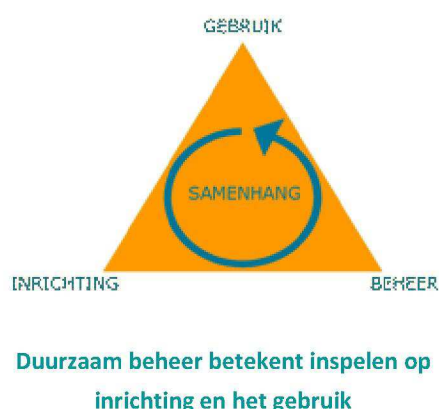
de komende acht jaar. De beheerplannen geven per wijk zicht op de exploitatie (klein en groot onderhoud) en een overall zicht op de investeringen en het benodigd onderzoek/ inspecties/ beleid.

2. Weten wat er speelt en hierop inspelen: aan de kant van onze klanten en aan de kant van onze opdrachtnemers. Om te weten wat speelt bij de burgers en ondernemers positioneren we de buitendienst als oren/ogen van de gemeente en het eerste aanspreekpunt voor bewoners. We bouwen het meldingsysteem verder uit en gebruiken buurtschouwen, het wijkbeheerderspreekuur en leefbaarheidsonderzoek om beter in te spelen op beleving. Om te weten wat speelt aan de kant van de opdrachtnemers houden we contact met andere gemeenten, zijn we pro-actief bij opstelling van aanbestedingen/DVO's en inzetmogelijkheden voor Social Return.
3. Het onderwerp openbare ruimte agenderen bij onze partners en de spelers in de buurten/wijken/bedrijvenparken om de openbare ruimte kostenefficiënt in stand te houden en kansen te signaleren voor (gezamenlijke) verbeteringen/aanpak. Subsidietrajecten worden hier ook in meegenomen. Kansen signaleren kan bij aanleg van nieuwbouwprojecten, inpassing in het bestaande beheer (klein/groot onderhoud), veranderingen rondom de openbare ruimte en renovatie/veranderingen in bestaande openbare ruimte. Gezamenlijk met burgers zwerfvuil aanpakken, bijvoorbeeld op de landelijke zwerfvuildag, hoort hier ook bij.
4. Letten op het informele gebruik van de openbare ruimte en hierop actie nemen, door te starten met signaleren en dit centraal vast te leggen. Door duidelijkheid te geven in welke situaties de gemeente hierover afspraken kan maken, en wanneer er problemen worden voorzien en de situatie opgeheven moet worden, krijgt de gemeente weer grip op haar grondeigendom. Tegelijkertijd ontstaan er mogelijkheden om eigen verantwoordelijkheden van burgers te faciliteren.

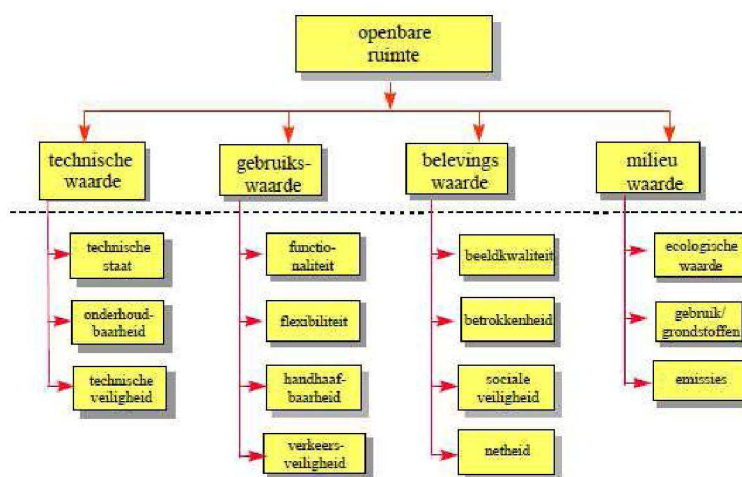
6 De openbare ruimte als harmonieus geheel

6.1 Relevantie speerpunt

Een openbare ruimte kan alleen duurzaam zijn als de inrichting en het beheer zijn afgestemd op het gebruik en zijn gebruikers. Dit wordt ook wel de gouden driehoek genoemd (zie bijgaande figuur).

De kwaliteitsboom IBOR

Integraal beheer, uit IBOR Nijmegen

Bij het maken van de openbare ruimte als harmonieus geheel gaat het om duurzaam beheer (afstemming tussen inrichting, beheer en gebruik), om de integrale aanpak (groen, wegen, riolering, openbare verlichting etc. in één aanpak en in samenhang met sociale factoren, kijken vanuit verschillende kwaliteiten) én om een meer buurtgerichte aanpak (op maat, grootonderhoud en investeringen op buurniveau, en niet alleen per straat). De gemeente speelt bij het beheer van de openbare ruimte op al deze drie ontwikkelingen in.

6.2 Ambitie

Hier gaat het om een opeenvolging van activiteiten:

- aanpak van één buurt (niet een straat, of één facet van de openbare ruimte);
- koppeling tussen het toekomstig gebruik en het uiteindelijke ontwerp;
- koppeling tussen renovatie/ontwikkeling en het toekomstig beheer (wat is een duurzaam ontwerp?);
- hiërarchie in de uitvoering om kapitaalvernietiging te voorkomen: bij voorkeur eerst de ondergrond/ de wegen, als laatste het groen.

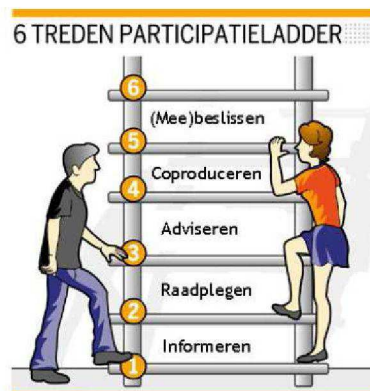
We hebben de volgende vijf ambities verwoord om te werken aan de openbare ruimte als harmonieus geheel:

1. Voortzetting van de integrale uitvoering. Dit wordt bij de actualisatie van de beheerplannen vastgelegd in één Integraal Uitvoeringsplan Beheer waarin de afstemming tussen beheerplannen en programmaplannen van de vakdisciplines plaatsvindt, en ruim van te voren duidelijkheid is welke renovaties integraal worden uitgevoerd (en ook integraal moeten worden aangestuurd).
2. Integrale wijkvisies opstellen met de andere beleidsvelden van de gemeente en partners (zoals de corporaties, de politie en welzijnswerk). Doel is niet alleen de bestaande structuur in kaart te brengen maar ook toekomstige ontwikkelingen zodat deze meegenomen worden bij de grote renovaties in de openbare ruimte. Hierop aanvullend kan het instrument buurtschouwen verder worden ontwikkeld. In de wijkvisies wordt de samenhang van sociaal en fysiek beheer in kaart gebracht. We streven naar een standaardaanpak per wijkvisie, waarbij de gemeente in eerste instantie in kaart brengt wat de opgave voor de buurt is. In een vervolgstap wordt met burgers dit vertaald naar een uitvoeringsagenda voor de wijk.
3. Buurtgerichte investeringen en groot onderhoud, voor zover financieel haalbaar. Een buurtgerichte aanpak heeft grote voordelen, omdat daarmee mogelijkheden ontstaan voor participatie en (delen van) buurten in levensduur en kwaliteit gelijk worden getrokken. Het vraagt vaak extra investering omdat stukken openbare ruimte (tussen de gebieden die aan renovatie toe zijn) eerder worden aangepakt dan technisch noodzakelijk. De ambitie is het wijkgericht werken verder te verkennen, en voor zover financieel haalbaar mee te nemen in de standaardaanpak. Dat kan betekenen dat investeringen in andere gebieden worden uitgesteld, om dit mogelijk te maken.
4. Principe van beheerbewust ontwerpen en ontwerpgericht beheren hanteren, om te zorgen dat een ontwerp op de juiste manier beheerd wordt, maar ook tot functionele en beheerbare inrichting van een gebied te komen. De (toekomstige) gebruiker bepaalt of een gebied bruikbaar/functioneel is. Bij de ontwikkeling van nieuwe gebieden het principe sluit dit ook aan bij benoeming van minimale inrichtingskwaliteiten en maximale beheerkosten. Deze zaken worden in de LIOR verder uitgewerkt en benoemd.
5. Aanpak van hotspots sociale veiligheid, hangjeugd en zwerfvuil, om te voorkomen dat kleine gebieden negatief uitstralen op een groter gebied. Ter oplossing werken we hier intensief samen met andere disciplines (veiligheid, politie,verkeer etc.), om een beter evenwicht tussen inrichting, beheer en gebruik krijgen. Voor bedrijventerreinen worden zoveel mogelijk afspraken tussen gemeente en bedrijfsleven gemaakt. In het geval er meer sprake is van leegstand en dit negatieve invloed heeft op de uitstraling van het openbaar gebied, moet gekeken worden in hoeverre hier een oplossing, een beter evenwicht tussen inrichting, beheer en gebruik is te krijgen.

7 Kaders voor burgerparticipatie

7.1 Relevantie speerpunt

De titel van het collegeprogramma 2010-2014 'Inwoners betrokken, betrokken inwoners' geeft aan dat burgerparticipatie in Lansingerland als belangrijk thema staat geagendeerd. In 2012 is de Nota 'Inwoners aan zet' (burgerinitiatief en burgerparticipatie) bestuurlijk vastgesteld, met daarin een leidraad voor het betrekken van burgers en ondernemers bij projecten, volgens de treden van de participatieladder. Deze gebruiken we ook bij het beheer van de openbare ruimte.

Daarnaast is het nodig voor het beheer van de openbare ruimte aanvullende regels en ambities te formuleren, omdat participatie een standaard deel is van het werk. Bij alle renovaties (groot en klein) organiseren we informatieavonden of wordt een buurtatelier of klankbordgroep opgericht. We faciliteren bij parkmanagement en zelfbeheer in de wijken. De grote gemeentelijke participatieprojecten, waarbij bewoners 'coproduceren' of '(mee)beslissen', waren renovaties in de openbare ruimte, zoals de Zeeheldenbuurt en de Dorpsstraat in Bleiswijk en de Oranjebuurt in Berkel en Rodenrijs.

Uit evaluatie van burgerparticipatie bij beheer blijkt dat participatie de ruimte geven (maatwerk leveren, een tree hoger op de participatieladder) bijdraagt aan een sneller en gedragen eindresultaat, maar dat het eindresultaat technisch beter is als de gemeente vooraf haar kaders, processtappen en sturing aangeeft en vastlegt.

7.2 Ambitie

Burgerparticipatie en wijkvisies gaan niet alleen over problemen uit het verleden, maar ook over zorgen voor een duurzame toekomst. Dit is dan ook onze opgave.

Dit leidt tot de volgende ambities op gebied van burgerparticipatie:

1. Hoger in de participatieladder dan 'raadplegen', bij de grote projecten, en consequent leren van eerdere projecten. Dit is conform de nota 'Inwoners aan zet'. We willen, als dit past, meer maatwerk leveren, en meer invloed op de ontwerpkeuzes bij bewoners/ondernemers leggen.
2. Juist inspelen op toekomstige ontwikkelingen in de wijk. Participatie bij de grote projecten kan niet zonder vooraf ook beeld te hebben van de toekomstige ontwikkelingen als leeftijdsopbouw, woningaanbod en aanwezige voorzieningen (zoals uitgewerkt wordt in een wijkvisie), omdat het resultaat van de renovatie een levensduur heeft van 40 jaar.

3. Kaders, proces en afspraken vooraf vastleggen, zeker in relatie tot precedentwerking en diversiteit. Inspraak is tot een bepaalde fase mogelijk. In de uitvoeringsfase van een project wordt participatie voornamelijk informatief, en ligt de focus op controle of gemaakte afspraken worden waargemaakt. De projecten in de openbare ruimte dienen uiteindelijk een algemeen belang, en zijn geen optelsom van individuele wensen.
4. Betere participatie door betrokkenheid bij de wijk, bewustwording en eigen verantwoordelijkheid. Een renovatieproject is vaak de aanleiding om ook de veiligheid, sociale samenhang, herkenbaarheid in een gebied te verbeteren.
5. Burgerparticipatie krijgt vorm binnen het vastgestelde projectbudget.

8 Uitvoering beleidskader

8.1 Financiële consequenties beleidskader

De ambities in het beleidskader zijn budgettair neutraal en worden betaald binnen de beschikbaar gestelde budgetten voor het beheer van de openbare ruimte. De ambities zijn soms ruimer geformuleerd dan financieel haalbaar, maar in dat geval geldt de financieel beschikbare ruimte.

De budgetten voor het beheer van de openbare ruimte worden nu toegekend per vakdiscipline. Er zijn nog geen plannen om dit de komende jaren te vertalen naar wijkbudgetten (samengestelde budgetten per wijk voor groen, veiligheid, verkeer, wegen etc.).

8.2 Vertaling beleidskader naar uitvoering

Het ambities uit dit beleidskader zijn meegenomen in de geactualiseerde beheerplannen 2013-2016. Door het beleidskader gelijktijdig met de geactualiseerde beheerplannen vast te stellen, werken de speerpunten en ambities door bij het beheer van de komende jaren. Vooral bij de uitvoering van de beheerplannen komt dit tot uitdrukking. Daarnaast is dit beleidskader het kader voor de LIOR en eventueel vervolgsbeleid openbare ruimte (specifiek over wegen, verlichting etc.).

Bijlage 1. Relatie met bestaande beleidskaders

Dit beleidskader heeft relatie met de volgende beleidskaders:

- Toekomstvisie 2040 en Structuurvisie 2025
- Nota Cultuurhistorie Plus en Welstandsnota (2012)
- Nota Archeologie (2011)
- Milieubeleidsplan (2012)
- Nota Inwoners aan zet (burgerinitiatief en burgerparticipatie) (2012)
- Beheerplannen 2009-2012 (2010)
- Geactualiseerde beheerplannen 2013-2016 (2012)
- Gemeentelijk Rioleringsplan 2009-2013 (2008)
- Nota Snippergroen (2009)
- Waterplan visie en uitvoeringsprogramma (2010 en 2011)
- Visie op samenhangende ontwikkeling van groen- en recreatiegebieden (2008)
- Mobiliteitsplan Lansingerland beweegt (2010)
- Uitvoeringsplan Verkeersveiligheid (2010)
- Nota verbonden partijen (2011)
- Onderzoek leefbaarheid monitor LEMON (2011)
- Collegeprogramma en Begroting/Kadernota
- Algemene Plaatselijke Verordening en Legesverordening (2012)

Voor dit beleidskader is informatie uit deze documenten gebruikt.